

Savcıların Mesleki Sorumluluk Standartları ile Temel Görev ve Hakları Beyannamesi

23 Nisan 1999 tarihinde Uluslararası Savcılar Birliği tarafından onaylanmıştır.

Önsöz

Uluslararası Savcılar Birliği, 1995 tarihinde Birleşmiş Milletler Viyana Bürosu'nda kurulmuş olup resmi olarak 1996 yılının Eylül ayında Budapeşte'de gerçekleşen ilk Genel Toplantısında göreve başlamıştır. Bir sonraki yıl Ottawa'da gerçekleşen Genel Toplantısında, Birliğin şu anki Anayasası'nın 2.3. maddesinde korunan Birliğin Amaçları onaylanmıştır. Bu Amaçlardan en önemlilerinden biri aşağıdaki gibidir:

“... suçların uygun ve bağımsız bir şekilde kovuşturulabilmesi için gerekli olduğu üzere uluslararası çapta genel olarak tanınmış standart ve ilkeleri teşvik etmek ve geliştirmek.”

Özellikle de bu amaca destek olarak, Birliğin Güney Afrika'dan Reth Meintjes başkanlığındaki komitesi, savcılara yönelik standartlar oluşturma çalışmalarına başlamıştır. 1988 yılının Temmuz ayında hazırlanan ilk taslak tüm üyelere dağıtılmış, 1999 yılının Nisan ayında ise son versiyonu Yönetim Kurulu tarafından Amsterdam'da düzenlenen Bahar toplantısında onaylanmıştır.

Uluslararası Savcılar Birliğinin Savcıların Mesleki Sorumluluk Standartları ile Temel Görevleri ve Haklarına İlişkin Beyannamesi, bireysel olarak savcılarının ve savcılık hizmetlerinin işleyişi için uluslararası çapta bir mihenk taşı görevi görecek olan bir beyanname dir. Bunun yalnızca iddialı bir beyanname olmakla kalmayıp savcılık hizmetlerince kendi standartlarını desteklemek ve geliştirmek için kullanılacak bir çalışma belgesi olarak kullanılmasını amaçlamaktayız. Birliğin gelecekteki çabalarının birçoğu, söz konusu Standartlar ile bu standartların dünya genelinde çalışan savcılar tarafından kullanılmasına yönelik olacaktır.

Savcıların Mesleki Sorumluluk Standartları ile Temel Görev ve Hakları Beyannamesi

Uluslararası Savcılar Birliği Anayasası'nın 2.3. maddesinde belirtilen; cezai suçların adil, etkin, tarafsız ve etkin bir şekilde kovuşturulması ile cezai yargının idaresinde yüksek standartlar ve ilkelerin var olmasını teşvik eden Amaçları;

Birleşmiş Milletlerin 1990 yılında Küba'nın Havana şehrinde düzenlenen Suçların Önlenmesi ve Suçlulara Müdahale üzerine Sekizinci Konferansında kabul ettiği Savcıların Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeleri;

Uluslar topluluğunun Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve ardından düzenlenen uluslararası sözleşmeler, ahitler ve diğer araçlarda bildirdiği, tüm insanların hak ve özgürlüklerini;

Cezai yargı sisteminin bütünlüğüne güvenmeye yönelik toplumsal ihtiyacı;

Cezai adaletin idaresinde savcılarının oynadığı mühim rolü;

Savcıların, eğer dâhil oluyolar ise, soruşturma aşamasına dâhil olma derecelerinin bir yargı sisteminden diğerine değişiklik gösterdiğini;

Savcılık takdir yetkisinin elzem olduğunu ve ciddi bir sorumluluk ihtiva ettiğini;

Ve bu tür uygulamaların mümkün olduğunda açık, insan haklarıyla uyumlu, hassas olması, mağdurları yeniden mağdur etmemesi, tarafsız ve objektif bir biçimde yürütülmesi gerektiğini göz önünde bulundurarak,

Uluslararası Savcılar Birliği, aşağıda belirtilenleri savcılarının mesleki sorumluluk standartları ile temel görev ve hakları beyanamesi olarak kabul etmektedir:

1. Mesleki Davranışlar

Savcılar;

- Her zaman mesleklerinin onurunu ve itibarını korumalı,
- Mesleki davranışlarını her zaman kanunlar uyarınca ve mesleklerinin kuralları ve etik ilkeleri uyarınca düzenlemeli,
- Dürüstlüğe ve özene dair her zaman en yüksek standartları uygulamalı,
- Kendilerini hukuki gelişmelere ilişkin iyice bilgili ve güncel tutmalı,
- Tutarlı, bağımsız ve tarafsız olmaya gayret etmeli, bu gayretleri görülmeli,
- Her zaman suçlanan kişinin adil yargılanma hakkını korumalı ve özellikle de suçlanan kişi lehindeki delilleri hukuka ya da yargılamaların gerekliliklerine uygun şekilde gizli tutmalı,

- Her zaman kamu menfaati yönünde hizmet etmeli ve bu menfaatleri korumalıdır: insan onuruna ve insan haklarına saygı göstermeli, bunları korumalı ve yüceltmelidir.

2. Bağımsızlık

2.1. İzin verilen yargı sistemlerinde, savcıların takdir yetkisi, bağımsız olarak ve herhangi bir siyasi müdahale olmaksızın kullanılmalıdır.

2.2. Savcılık dışı yetkililerin savcılara genel ya da özel talimatlar verme hakları bulunduğunda, bu talimatların,

- Şeffaf,
- Kanuna uygun yetkiler ile tutarlı,
- Bağımsız savcılığın gerçekleştirilmesini ve algılanmasını teminat altına alacak kılavuz ilkelere tabi olması gereklidir.

3. Tarafsızlık

Savcılar, görevlerini korkusuzca, ayrımcılık yapmadan ve önyargı olmaksızın yerine getirmeleri gereklidir.

Savcılar özellikle de;

- Görevlerini tarafsız bir şekilde yerine getirmeli;
- Bireysel ya da bölgesel menfaatler ile kamu ya da toplum baskılarından etkilenmemeli, yalnızca kamu menfaatini göz önünde bulundurmalı, objektif bir şekilde hareket etmeli;
- Sanığın lehine ya da aleyhine olmasından bağımsız olarak, tüm ilgili koşulları göz önünde bulundurmalı;
- Yerel kanunlara ya da adil yargılanmanın gerekliliklerine uygun bir şekilde, tüm gerekli ve makul araştırmaların yapılmasını ve sonuç itibarıyla sanığın suçlu ya da masum olduğunu gösterecek olsa bile, bu araştırmaların sonuçlarının gizli olmasını sağlamaya gayret etmeli;
- Her zaman doğruyu aramalı, mahkemelerin doğruya ulaşmasını ve toplum, mağdur ve sanık arasında kanunlara ve adilliğin diktelerine uygun bir şekilde adil davranmalarını sağlamaya çalışmalıdır.

4. Ceza yargılamalarındaki rol

4.1. Savcılar görevlerini adil, tutarlı ve hızlı bir şekilde yerine getirmelilerdir.

4.2. Savcılar, ceza yargılamalarında şu şekilde aktif bir rol oynamalıdır:

a) Kanunlar ya da tüzükler uyarınca ceza soruşturmasına katılmaya ya da polis veya başka soruşturmacılar üzerinde yetkilerini kullanmaya yetkilendirilmiş olmaları halinde, bunu tarafsız, objektif ve profesyonel olarak gerçekleştirmeleri;

b) Suçun soruşturmasını denetledikleri zaman, soruşturma hizmetlerinin adli kaidelere ve temel insan haklarına saygı duyduklarından emin olmaları;

c) Tavsiye verirken tarafsız ve objektif kalmaları;

d) Ceza yargılamalarının başlatılmasında, yalnızca davanın makul olarak güvenilir ve kabul edilebilir kanıtlara sağlam olarak dayandırıldığı durumda işlemleri sürdürmeleri, bu tür kanıtların yokluğunda kovuşturma işlemlerini sürdürmemeleri; yargılamalar esnasında ise davayı kesin sınırlar ile fakat adil olarak ve kanıtların gösterdiklerinin dışına çıkmadan ele almaları;

e) Yerel kanun ve uygulamalar kapsamında mahkeme kararlarının icralarına ilişkin denetleyici bir fonksiyonları olduğunda ya da savcılık dışında başka görevler yaptıklarında, her zaman kamu menfaatini göz önünde bulundurarak hareket etmeleri gerekmektedir.

4.3. Savcılar ayrıca mesleki gizliliği korumalı, yerel kanunlar ve adil yargılanmanın gereklilikleri uyarınca, mağdurların ve tanıkların kişisel menfaatlerinin etkilendiği ya da etkilenebileceği durumlarda, onların görüşlerini, meşru menfaatlerini ve muhtemel endişelerini göz önünde bulundurmalı ve kişisel haklarına ilişkin bilgilendirilmiş olduklarından emin olmalı;

Aynı şekilde, mağdur olan herhangi bir tarafın, mümkün olan durumlarda, daha yüksek bir yetkiliye/mahkemeye rücu hakkı olduğundan haberdar olmasını sağlamaya gayret etmeli;

Mahkeme ve diğeri ilgili yetkililer ile işbirliğı içerisinde, sanığın haklarını teminat altına almalı;

Kanunlar ya da adil yargılanmanın gereklilikleri kapsamında, makul olan en kısa sürede ilgili olan sakıncalı ya da faydalı bilgileri sanığa bildirmeli;

Sunulan delillerin kanunlar ya da Anayasa uyarınca toplanıp toplanmadığını incelemeli;

Sanığın insan haklarına karşı ağır ihlaller teşkil eden ya da işkence veya acımasız muamele teşkil eden yöntemlere başvurularak elde edildiğine ilişkin makul şüpheler bulunan delilleri kullanmayı reddetmeli;

Bu tür yöntemleri kullanmaktan sorumlu kişilerin aleyhinde gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamaya gayret etmeli;

Yerel kanunlar ya da adil yargılanmanın gereklilikleri kapsamında, resmi yargı sistemi içerisinde, sanıkların ve mağdurların haklarına tamamen saygılı bir şekilde ve uygun olan durumlarda; kovuşturmadan feragat etmeye, koşullu ya da koşulsuz olarak yargılamaları durdurmaya ya da -özellikle de genç davalıları içeren- ceza davalarını yönlendirmeye gereken önemi vermelilerdir.

5. İşbirliğı

Kovuşturma işlemlerinin adilliğı ve etkinliğini sağlamak adına, savcılar; ulusal ve uluslararası düzeyde, polisle, mahkemelerle, hukuki mesleklerle, savunma makamlarıyla, kamu avukatlarıyla ve diğeri hükümet kurumlarıyla işbirliğı içinde olmalı;

Kanunlara uygun bir şekilde ve karşılıklı işbirliğı ruhuyla, başka yargı sistemlerindeki savcılık hizmetleri ve meslektaşlarına yardım sunmalılardır.

6. Yetkiler

Görevlerini bağımsız olarak ve bu standartlar doğrultusunda yerine getirebildiklerinden emin olmak adına, savcıların hükümetler tarafından

uygulanabilecek keyfi hareketlerden korunmaları gereklidir. Genel olarak, savcıların şunlara yetkisi olmalıdır:

- Gözdağına, engellemeye, tacize, usulsüz müdahaleye veya hukuki, cezai ya da diğer yaptırımlara tabi olmadan mesleki işlevlerini yerine getirme,
- Savcılık işlevlerini doğru bir şekilde yerine getirmeleri sonucunda kişisel güvenliklerinin tehdit altında olduğu durumlarda, aileleri ile birlikte, yetkililer tarafından fiziksel olarak korunma,
- Yaptıkları elzem görev ile orantılı olan makul hizmet şartları ve yeterli ücret alma, maaşlarının ya da diğer imtiyazlarının keyfi olarak kısıtlanamaması; çalışma koşullarına, bazı durumlarda da seçim koşullarına tabi olarak, makul ve düzenli bir şekilde görev, emekli maaşı ve emeklilik sahibi olma;
- Özellikle de mesleki özellikler, yeterlilik, dürüstlük, performans ve tecrübe gibi objektif faktörlere dayanarak, adil ve tarafsız usuller ile karar verilerek işe alınma ve terfi etme,
- Uygun mesleki standartların kapsamını ihlal edecek davranışlarda bulunduğu iddialarının disiplin işlemleri gerektirdiği durumlarda, kanunlara ve diğer yasal düzenlemelere uygun olarak, hızlı ve adil yargılanma,
- Disiplin davalarında yapılan değerlendirmelerin ve verilen kararların objektif olması,
- Menfaatlerini temsil edecek, mesleki eğitimlerini teşvik edecek ve statülerini koruyacak mesleki birlikler kurma ve bu birliklere katılma; kanuna aykırı olarak verilen ya da mesleki standartlara veya etik ilkelerine aykırı olan bir kararı yerine getirmekten muaf olma.

Bilgi

Uluslararası Savcılar Birliği, Görevlileri, Komiteleri ile hedeflenen Toplantıları, Konferansları ve diğer etkinliklerine, Birlik Bürosunda bulunan Genel Sekreter'den temin edilebilir.

Hartogstraat 13, 2514 EP Lahey, Hollanda

Telefon: +31 70 363 03 45

Faks: +31 70 363 03 67

E-posta: info@iap.nl.com sg@iap.nl.com

Web sitesi: <http://www.iap.nl.com>